

מסורת הש"ס

(א) [גס"א: דוכנא], (ב) [שבת קמא: יבמות קב. גיטין לו: מ"ק כו: ב, א] ע"ז כה, (ד) [ז"ל ולא], (ה) רש"א, (ו) ונשם ד"ה ופירין, (ז) ונע"ר מוס' זבחים יג. ד"ה דיקא נמין,

תורה אור השלם

- בי בצל הקבוקה בצל הקסוף ויתרון דעת הקבוקה תתיה בעליה: קהלת ז יב

הגהות הב"ח

(א) גם' מאי תקמיה טעמא למניה ונשדינהו קמיה ונייהט וכי הא דרב הוה צריה דר"י כי שלחיהו למאניה ושדי קמיה ויהיט אמר: (ב) ולקבייטו כי קבייט פירשט דרכים עד תריסר יומי שבת לבתר הכי נפקינהו ונקליטו: (ג) שם גובתא דדנאא ואחסי ועור: (ד) שם אי מזטריכנא מאי אמרה ליה אישבע לי לאלהא דירשאל דלא מגליא אישבע לה לאלהא דירשאל לא מגלינא גליא ליה נפק דרשה כי לאלהא דירשאל הוא דלא מגלינא הא לעמא ישראל מגלינא: (ה) שם למעוטי מאי לאו כ"ל ומי' דרישא נמחק: (ו) רש"י ד"ה ור' יוחנן כי נמסכת ע"ז, ר"ב ע"ש דף כח ע"א: (ח) תוס' ד"ה ה"ג וכו' מפשי במרומי אחד יש ה"ג מסתברא שאינו נשאר במסקנא ונפי' ההב' גמיר יש ה"ג מסתברא:

למקטליה כדצר הנורק. למ"ד רוח רעה שורה עליו לא יקרב אללו להרגו צידים אלא זורק צו חץ או סכין והורגו: **דחייף ציה**. המתחזק צו: **דנכים ליה**. שהכלב נושכו: **נישלה למאניה**. יפשיט בגדיו: **משכא דאפא**. הוא הכצוע ובלע"ז פוטוי"ש: **דאפא דיכרא**. כצוע זכר: **בגובתא דנחשא**. על ידי קנה של נחשת: **דילמא חוי לצנאיה דשו**. שקפץ מן הכלב עליו ומסתכן: **פדינא**. חולי השיניים והמניכים ומתחיל צפה וגומר צבני מעיים ומסוכן הוא: **מטרוניסא**. נכרית היתה: **עבדא ליה רפואה חמשא ומעלי שבתא**. יום ה' בשבת וע"ש: **והאיכא חולו השס**. שהיא סצורה שעבר על שבעתו: **דמגלי לה מעיקרא**. מההיא שעתא גלי לה לא נשבעתי לך כי כך אמרתי: **משחא דגדפא דאחא**. שומן מוח עשם קטן שבראש כנף העוף שקורין כני"ל סכה אותו על דעויו: **קשייטא דויסי**. גרעיני ויטים: **דלא מלו סילתא**. שלא הביאו שליש: **אמרא חדסא**. על מר חדש שקורין פשו"ר: **ודציק ככדי דדריה**. הדצק בשורת השיניים: **ממאי הוי**. על ידי מה צא החולי הזה: **מחמימי חמימי דחייט**. האוכל פת חמה יותר מדאי: **כסא דהרסנא**. דגים מטוגנים עם הקמח בשמן שלהן: **שיורי**. שעבר עליו הלילה: **מאי סימניה**. של אותו חולי: **כד רמי מידי ככדיה**. כשנותן כלום בשנינו זכ הדם משורת שיניו: **ורבי יוחנן היכי עביד הכי וכו'**. לא גרסינן לה הכא אלא במסכת ע"ז (ו): **כמאן עביד ר' יוחנן**. לתת סס לה אי מנריכנא מאי: **שאני אומר כזו**. מודים לו חכמים שהיא רפואה זו לו בכלב שטוה בחרז כבד שלו: **ירקון**. חולי שפניו מוריקות: **כדי גרסינן וחכמים אומרים צאלו אין בהן משום רפואה צאלו למעוטי מאי לאו למעוטי סס**. והכי קאמרי ליה בשמים הראשונות אין זו רפואה גמורה לעבור עליהן דצר מורה ולמעוטי סס דיש צו משום רפואה: **לא למעוטי מקיזין דס לסרוגכי**. בשבת לעולם אכולי הנך פליגי ומאי צאלו משום דשמעוה לר' מתיא דאמר אכתי אחריתי: **לסרוגכי**. חולי ששמו אשטרנגליו"ן הוא צו"ן מלגט ובההיא מודה ליה: **ה"ג הכי נמי** מסתברא דתניא שלשה דברים אמר רבי אלעזר בן עזריה משום ר' מתיא בן חרש מקיזין דס לסרוגכי בשבת ומי שנשכו צאלו אין בהם משום רפואה צאלו

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

חבי נמי מסתברא שלשה דברים בו'. ריב"א ל"ג הכי נמי מסתברא אלא הכי גרים תא שמע שלשה דברים משום דמאי אולמיה דהא מהא דאיימי כצר ונראה לי דשפיר מיייתי דצרייתא קמיייתא לא מיתני צה מקיז דס לסרוגכי ולהכי הוי דוחק הא דמוקמינן למעוטי מקיז דס לסרוגכי מה שלא הוזכר צה אצל מהא מיייתי שפיר מאי לאו צאלו אחרתי דסיפא דסליק מינה קאי ולמעוטי מקיז דס לסרוגכי דקא תני רישא ואי (שמא) משום דכלל דוכמא נשאר הכי נמי מסתברא בשביל זה אין למוחקו דצפרק קמא דקידושין (כו:)‏ גבי מעשה (כ)‏ צמדוני (אחד) יש הכי נמי (כ)‏ [מסתברא] שאינו נשאר וצפרק הזהב (בבא מציעא דף מו:)‏ יש [ג"כ] הכי נמי מסתברא שאינו נשאר צשמעמא דמטבע אין נעשה חליפין לפירוש רש"י):‏

אלא

צבאות אמן אמן סלה ונשלחינהו למאניה ולקבריינהו בי קברי (ט) עד תריסר ירחי שתא ונפקינהו ונקליניהו בתנורא ונבדרינהו לקטמיה אפרשת דרכים והנך תריסר ירחי שתא כי שתי מיא לא לישתי אלא בגובתא דנחשא דילמא חוי בבואה דשידא וליסתכן כי הא (ז)דאבא בר מרתא הוא אבא בר מניומי עבדא ליה אימיה גובתא דדהבא (ח): ועוד אמר ר' מתיא: (א') יוחנן חש (ז) בצפידנא אול גבה דההיא מטרוניתא עבדא ליה מלתא חמשא ומעלי שבתא אמר לה בשבת מאי אמרה ליה לא צריכת אי מצטריכנא מאי אמרה ליה אישבע לי (ט) דלא מגליא אישבע לאלהא דירשאל לא מגלינא נפק דרישא בפירקא והא אישבע לה לאלהא דירשאל לא מגלינא הא לעמו ישראל מגלינא והא איכא חלול השם דמגלי לה מעיקרא מאי עבדא ליה אמר רב אחא בריה דרב אמי מי שאור שמן זית ומלח רב יימר אמר שאור גופיה שמן זית ומלח רב אשי אמר משחא דגדפא דאוואא אמר אביי אנא עברי לכולהו ולא איתסאי עד דאמר לי ההוא טייעא אייתי קשייתא דיתא דלא מלו תילתא וקליניהו בגורא אמרא חדתא ואדביק בכבי דריה עברי הכי ואיתסאי ממאי הוה מחמימי חמימי דחייט ומשיורי כסא דהרסנא ומאי סימניה כד רמי מידי בכביה ואתא דמא מבי דרי רבי יוחנן כי חש בצפידנא עבד הכי בשבתא ואיתסי ורבי יוחנן היכי עביד הכי אמר ר"נ בר יצחק שאני צפידנא הואיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים אמר ליה רב חייא בר אבא לר' יוחנן כמאן כר' מתיא בן חרש דאמר החושש בפיו מטילין לו סם בשבת א"ל שאני אומר כזו ולא באחרת לימא מסייע ליה מי שאחוזו ירקון מאכילין אותו בשר חמור מי שנשכו כלב שוטא מאכילין אותו מחצר כבד שלו והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת דברי ר' מתיא בן חרש וחכ"א באילו אין בהם משום רפואה באלו למעוטי מאי (ט) מאי לאו למעוטי סם לא למעוטי מקיזין דס לסרוגכי ה"ג מסתברא דתניא שלשה דברים א"ר ישמעאל בר' יוסי שישמע משום רבי מתיא בן חרש מקיזין דס לסרוגכי בשר חמור ומי שנשכו כלב שוטא מאכילין אותו מחצר כבד שלו והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת וחכ"א באילו אין בהן משום רפואה באילו למעוטי מאי מאי לאו אתרתי בתרייתא ולמעוטי דרישא לא אתרתי (ט) דרישא קמיייתא ולמעוטי דסיפא תא

כלצ שטא מאכילין אותו מחצר כבד שלו והחושש צפוי מטילין לו סס בשבת וחכמים אומרים למעוטי מאי לאו אתרתי בתרייתא ולמעוטי דרישא לא אתרתי דרישא ולמעוטי דסיפא:

מ"ש

פד.

עין משפט
נר מצוה

עא א מיי פ"ב מהל' שבת הלכה ה סמג לאוין סה טו"ע אור"ח סי' שנה סעף ג:

לעוי רש"י

פוטוי"ש. חולדה. בניי"ל [פניני"ל]. נוצה של כנף או זנב. פשו"ר. מעד. אישטרגליו"ן. דלקת שקדים. בוי"ן מלג"ט. דלקת שקדים מוגלתית.

רבינו חננאל

ועוד אי"ר מתיא בן חרש החושש בפיו מטילין לו סם בשבת מפני שהוא ספק נפשות וכל ספק נפשות דוחא את השבת. ר' יוחנן חש בצפדינא, פ"י כאב השיניים, עבדא ליה ההיא מטרוניתא סמא יום חמישי ועבר שבת, א"ל בשבת מאי, אמרה ליה לא צריכת, ואי איצטריכנא מאי, אמרה ליה אישבע לי דלא מגליא, אישבע לה אהוי ישראל לא מגלינא, אכל מגלינא לעמו ישראל. ויהוה נקוט בליביה בשעת שבותהו דלעמו ישראל מגלינא. ובחר דאודעה ליה, אודעה הוא דלא הות לין שבועתו אלא דלא מגלינא לאלהי ישראל אכל מגלינא לעמו ישראל. א"ל ר' חייא בר אבא לר' יוחנן כמאן כר' מתיא בן חרש דשרי להטיל סם בפיו בשבת. א"ל ר' יוחנן בהחושש בפיו מטילין לו סם בשבת דבירי הכל היא ולא באחרת אכל מגלינא לעמו ישראל. מי שחולקין. נימא מסייעא ליה לר' יוחנן הא דתניא מי שאחוזו ירקון מאכילין אותו בשר חמור, מי שנשכו כלב מאכילין אותו מחצר כבד שלו, והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת דברי ר' מתיא בן חרש, וחכ"א באלו אין בהן משום רפואה, באלו לאו למעוטי סם, דסם אית ביה רפואה, ודחי לא למעוטי הקות הדם לסרוגכי. ולא עמדה.